

ปัจจัยเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ซ้ำที่ไม่ตั้งใจของวัยรุ่น

ปริญญญา เอี่ยมสำอางค์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กันยายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ปฏิญญา เอี่ยมสำอางค์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

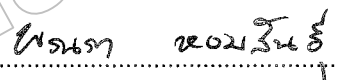

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์)

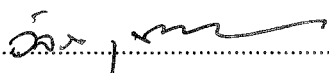

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ศรี ทาโต)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลภา คุณทรงเกียรติ)

คณะพยาบาลศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ของมหาวิทยาลัย
บูรพา

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณีภรณ์ ทรัพย์กรานนท์)

วันที่ 4 เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา

ครั้งที่ 1 ปีงบประมาณ 2555

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียด ถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ศิริ ทาโต รองศาสตราจารย์ประจำคณะ พยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะกรรมการสอบปากเปล่าทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้ให้ คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข และวิจารณ์ผลงาน ทำให้งานวิจัยมีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้อำนวยการ โรงพยาบาลทุกแห่ง ในจังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา ตลอดจนพี่ ๆ และเพื่อนพยาบาลทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อมณี คุณแม่นภา ทับทิมทอง และพี่น้องทุกคนที่ทำให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการพิจารณาทุนอุดหนุนวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย บูรพา ที่พิจารณาให้ทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบเป็นกตัญญูจดเวทิตาแด่บุคลากร บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษาและ ประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่านานนี้

ปณิญา เอี่ยมสำอางค์

51924114: สาขาวิชา: การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน; พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)

คำสำคัญ: ตั้งครรภ์วัยรุ่น/ ตั้งครรภ์ซ้ำ/ ความตั้งใจ

ปญญา เอี่ยมสำอางค์: ปัจจัยเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ซ้ำที่ไม่ตั้งใจของวัยรุ่น (RISK FACTORS OF UNINTENDED REPEAT PREGNANCY AMONG ADOLESCENTS)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์, Ph.D., พรนภา หอมสินธุ์, Ph.D. 80 หน้า.

ปี พ.ศ. 2555.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ซ้ำที่ไม่ตั้งใจของวัยรุ่นจากปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยสิ่งแวดล้อมเชิงวัฒนธรรม และปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดอิทธิพลสามองค์ประกอบของ Fray และ Petraitis (1994) รูปแบบการศึกษาเป็น Case-control Study กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นอายุไม่เกิน 19 ปี ตั้งครรภ์ซ้ำภายใน 24 เดือน ที่มารับบริการ ณ คลินิกฝากครรภ์หรือห้องคลอด โรงพยาบาลของรัฐ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 234 รายแบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มศึกษา คือหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ซ้ำจำนวน 117 ราย และกลุ่มเปรียบเทียบ คือหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ตั้งใจตั้งครรภ์ซ้ำจำนวน 117 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดระดับความรู้สึกมีคุณค่าตนเอง แบบวัดการรับรู้ภาวะเสี่ยงจากการตั้งครรภ์ แบบวัดเจตคติต่อการมีบุตร แบบวัดเจตคติต่อการคุมกำเนิด และแบบวัดความรู้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ โดยแบบวัดทุกชุดผ่านการตรวจความตรงเชิงเนื้อหา และทดสอบค่าความเที่ยงมีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ .75, .71, .77, .80 และคูเดอร์ริชาร์ดสัน-21 เท่ากับ .81 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และ Binary Logistic Regression ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 95 %

ผลการวิจัย พบว่าวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่ก่อนไม่ต้องการมีบุตร มีการตั้งครรภ์ซ้ำที่ไม่ตั้งใจสูงเป็น 41 เท่าของวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่ก่อนต้องการมีบุตร ($OR_{adj} = 41.02$; 95 % CI = 8.34-201.78) วัยรุ่นตั้งครรภ์ที่มีประวัติการคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ มีการตั้งครรภ์ซ้ำที่ไม่ตั้งใจสูงเป็น 3.34 เท่าของวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่มีประวัติการคุมกำเนิดสม่ำเสมอ ($OR_{adj} = 3.34$; 95 % CI = 1.24-9.00) และวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่มีเพื่อนรุ่นเดียวกันตั้งครรภ์ มีการตั้งครรภ์ซ้ำที่ไม่ตั้งใจสูงเป็น 2.24 เท่าของวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่ไม่มีเพื่อนรุ่นเดียวกันตั้งครรภ์ ($OR_{adj} = 2.24$; 95 % CI = 1.10-5.46)

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า พยาบาลเวชปฏิบัติในชุมชนควรสนใจและให้การดูแลเป็นพิเศษในวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่ไม่คุมหรือคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ และที่ก่อนไม่ต้องการมีบุตร ทั้งนี้ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ซ้ำที่ไม่ตั้งใจของวัยรุ่นซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาระเจ็บโตและพัฒนาการของทารกในอนาคต

51924114 : MAJOR: COMMUNITY NURSE PRACTITIONER; M.N.S. (COMMUNITY NURSE PRACTITIONER)

KEYWORDS: ADOLESCENT PREGNANCY/ REPEAT PREGNANCIES/ INTENTION

PATINYA AEAMSAMARNG; RISK FACTORS OF UNINTENDED REPEAT PREGNANCY AMONG ADOLESCENTS. ADVISORY COMMITTEE: RUNGRAT SRISURIYAWET, Ph.D., PORNAPA HOMSI, Ph.D. 80 P. 2012.

The purpose of this study was to examine risk factors of unintended repeat pregnancy among adolescents from biology/ personality, cultural environment and social situation-context influences. The theory of Triadic Influence (TTI; Fray & Petraitis, 1994) was used as a theoretical framework. A case-control study was designed to address the study purpose. Participants consisted of 234 pregnant adolescents aged 19 years or younger who had repeated pregnancy within 24 months, attending the antenatal care or delivery care unit in public hospitals, in the eastern region of Thailand. The subjects were divided into two groups. There were 117 unintended repeated pregnant adolescents in the study group and 117 intended repeated pregnant adolescents in the control group. Research instruments contained 6 self-administered questionnaires, including the demographic questionnaire, the Rosenberg's self-esteem's scale, the perception of pregnancy risk questionnaire, the attitudes towards having a child questionnaire, the attitudes towards contraception questionnaire, and the knowledge about pregnancy prevention questionnaire. Content validity of all instruments were established. Cronbach's alpha coefficients and KR-21 were used to estimate the internal consistency reliability of the scales, which were acceptable ($\alpha = .75, .71, .77, .80$, and $KR-21 = .81$, respectively). Data were analyzed by using descriptive statistics, and binary logistic regression at 95 % confident interval.

The study results revealed that pregnant adolescents whose their partners did not want to have a baby had 41 times of unintended repeated pregnancy more than those of whose partners wanted to have a baby ($OR_{adj} = 41.02$; 95 % CI = 8.34-201.78). The pregnant adolescents who inconsistently used contraception had 3 times of unintended repeat pregnancies more than those of consistently used contraception ($OR_{adj} = 3.34$; 95 % CI = 1.24-9.00). In addition, the pregnant adolescents who reported having friends being pregnant had 2 times of unintended repeat pregnancy more than those of not having a pregnant friend ($OR_{adj} = 2.24$; 95 % CI = 1.10-5.46).

Theses findings suggest that nurse practitioners in community would intent and support pregnant adolescents, whose their friends being pregnant, never or inconsistently used contraception and their partners did not want to have a baby. These factors were the risks of unintended repeat pregnancy among adolescents and would have an influence on child growth and development in the future.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
สมมุติฐานการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น.....	10
การตั้งครรภ์และการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น.....	13
การป้องกันการตั้งครรภ์.....	16
แนวคิดทฤษฎีอิทธิพลของ 3 องค์ประกอบ.....	19
ปัจจัยเสี่ยงที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ซ้ำที่ไม่ตั้งใจในวัยรุ่น.....	23
บทบาทพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ.....	26
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	29
ประชากรที่ศึกษา.....	29
กลุ่มตัวอย่าง.....	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย (ต่อ)	
การกำหนดขนาดตัวอย่าง	29
การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง	30
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	30
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การพิทักษ์สิทธิของหญิงตั้งครรภ์ที่เข้าร่วมในการวิจัย.....	34
การวิเคราะห์ข้อมูล	35
4 ผลการวิจัย.....	37
ข้อมูลทั่วไปและประวัติการตั้งครรภ์	37
การวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ซ้ำที่ไม่ตั้งใจของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น ปัจจัยเสี่ยงที่ศึกษา ได้แก่ ปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเชิงวัฒนธรรม และปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม.....	41
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	46
สรุปผลการวิจัย.....	46
อภิปรายผลการวิจัย.....	47
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	55
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	55
บรรณานุกรม	56
ภาคผนวก.....	63
ภาคผนวก ก.....	64
ภาคผนวก ข.....	66
ภาคผนวก ค.....	70
ภาคผนวก ง	78
ประวัติย่อผู้วิจัย	80

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 สรุปตัวแปรที่ศึกษาเป็นตัวแปรระดับกลุ่ม	35
2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำแนกตามข้อมูลทั่วไปและ ความตั้งใจตั้งครรรค์ซ้ำ.....	38
3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำแนกตามประวัติการตั้งครรรค์ และความตั้งใจตั้งครรรค์ซ้ำ.....	39
4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำแนกตามปัจจัย และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเชิงวัฒนธรรม และปัจจัยสถานการณ์ทางสังคม ต่อความตั้งใจตั้งครรรค์ซ้ำ	41

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 อิทธิพลปัจจัยระดับบุคคล.....	20
3 อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมเชิงวัฒนธรรม.....	21
4 อิทธิพลด้านสถานการณ์ทางสังคม.....	22